

CAP-VALMISTELUN MAASEUTU –TYÖRYHMÄ

Aika: Tiistai 10.11.2020 klo 13-15:30

Paikka: Teams

Läsnäolijat:

Taina Vesanto, pj, Maa- ja metsätalousministeriö
Sanna Sihvola, Maa- ja metsätalousministeriö
Laura Jänis, Maa- ja metsätalousministeriö
Juuso Kalliokoski, Maa- ja metsätalousministeriö
Anne Vainio, Maa- ja metsätalousministeriö
Markus Lounela, Maa- ja metsätalousministeriö
Harri Ahlgrén, Työ- ja elinkeinoministeriö
Johanna Helkimo, Ympäristöministeriö
Raisa Ikonen, Ruokavirasto (sijaisena kokouksen alussa Esko Leinonen, Ruokavirasto)
Reijo Martikainen, Ruokavirasto
Teemu Hauhia, Maaseutuverkostopalvelut
Ritva Rintapukka, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
Risto Poutiainen, Pohjois-Karjalan liitto, varajäsen Katja Laitinen klo 14 alkaen
Taina Väre, Kuntaliitto, varajäsen Annukka Mäkinen klo 14:30 alkaen
Marko Mäki-Hakola, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK
Olli Cavén, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK
Annika Öhberg, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
Mia Simpanen, Suomen yrittäjät ry
Hannemari Niemi, Suomen elinkeino- ja kehitysyhtiöt SEKES ry
Tauno Linkoranta, Suomen kylät ry
Eliisa Vesisenaho, Pirkan helmi ry
Marianne Selkäinaho, siht., Maa- ja metsätalousministeriö
Leena Anttila, siht., Maa- ja metsätalousministeriö

Asiantuntijat:

Eero Pehkonen, pysyvä asiantuntija, Maa- ja metsätalousministeriö
Kati Vaissalo, pysyvä asiantuntija, Ruokavirasto
Martti Patjas, Maa- ja metsätalousministeriö
Virva Terho, Maa- ja metsätalousministeriö
Saara Meurasalo, Maa- ja metsätalousministeriö

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Taina Vesanto avasi kokouksen klo 13:00.
Kokouksen esityslista hyväksyttiin.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

3. EU- ja kansallisen CAP-valmistelun tilannekatsaus

Sanna Sihvola/MMM kertoi EU-valmistelun tilanteesta. Keväällä 2017 komissio järjesti julkisen kuulemisen CAP:n tulevaisuudesta, keväällä 2018 annettiin komission asetusesitykset. Asetusluonnoksia on käsitelty kahden vuoden ajan neuvoston työryhmässä noin 50 eri kokouksessa. Heinäkuussa 2020 valtion päämiehet pääsivät sopuun monivuotisista rahoituskehyksistä. Lokakuussa neuvosto sai aikaan yleisnäkemyksen asetusluonnoksista, mutta niiden käsittely jatkuu yhä Euroopan parlamentissa. Keväällä 2021 arvioidaan päästävän trilogien loppuun. Asetusluonnoksissa ilmasto- ja ympäristökokonaisuus on vahva, mutta neuvoston ja parlamentin painotuksissa on eroa. Erityisesti I-pilarin puolella on vielä avoimia kysymyksiä.

4. Siirtymäkauden ja elvytysrahoituksen rahoituksen sisällöt ja painotukset

Sanna Sihvola/MMM kertoi, että nykyisen maaseudun kehittämisohjelman toteuttamista jatketaan nykyisillä säännöillä, mutta uuden kauden rahoituksella vuosina 2021-22. Maksuja voi edelleen jatkaa n+3 –säännön puitteissa, eli vuoteen 2025. Ruokavirasto ohjeistaa tarkemmin ohjelman sulkemisen aikatauluista sitten kun se tulee ajankohtaiseksi. Siirtymäkaudella ei tule katkosta toimintaan, vaan varoja on käytettävissä varsin hyvin. Talousarvioesityksen mukaan vuonna 2021 käytettävissä olisi yhteensä 108,507 miljoonaa euroa hanke- ja yritystukiin, Leaderiin ja tekniseen apuun.

Maaseuturahaston elvytysvarat tulevat myös osaksi nykyistä maaseudun kehittämisohjelmaa vuosina 2021-22 ja niitä voi maksaa vuoden 2025 loppuun. Komission tarkempaa ohjeistusta elvytysvaroista ei vielä ole, mutta asiaa valmistellaan ennakoivasti osana ohjelmanmuutosta, joka käsitellään seurantakomiteassa joulukuun alussa. Elvytysvarat kohdennetaan siten, että ne edistävät vihreää taloutta, erityisesti EU:n Pellolta pöytä- ja Biodiversiteetti-strategian tavoitteita, sekä digitalisaatiota ja muutoskestävyyttä (resilienssi). Maaseutuohjelman sisällä siirtymäkauden varoja ja elvytysvaroja käytetään eri kohteisiin.

Juuso Kalliokoski kertoi, että yritystukiin osalta elvytysvarat kohdennetaan taloudellista toimintaa ja työllisyyttä lisääviin toimiin sekä kestäviin investointeihin. Osa rahoitettavista investoinneista on sellaisia, että ne eivät välttämättä tuo uusia työpaikkoja, mutta parantavat kestävyttä pidemmällä ajanjaksolla.

Laura Jänis kertoi, että nykyiset Leader-tyhmät jatkavat toimintaansa siirtymäkauden ajan. Leader-ryhmille on tulossa lisää varoja siirtymäkauden varoista, mutta ei elvytysvaroista. Siitä huolimatta on tärkeää, että myös Leader-ryhmät rahoittavat toimia, joilla on elvyttävä vaikutus. Leader-ryhmien siirtymäkauden varojen hakuaika on päättynyt. Ryhmät hakivat yhteensä 85 miljoonaa euroa, kuntaraha huomioon ottaen. Perustettava työryhmä käsittelee hakemukset ja tekee esityksen ryhmien rahoituksesta. Leader-strategioiden päivitystarvetta siirtymäkaudella sekä ELY-keskusten ja MMM:n ja Ruokaviraston kanssa tehtyjen yhteistyösopimusten päivitystarpeita kartoitetaan.

Marianne Selkäinaho sanoi, että kehittämishankkeiden normaalit toimenpiteet jatkuvat siirtymäkauden varoilla. Elvytysrahoitusta kohdennetaan laajakaistaan. Leena Anttila kertoi, että maaseudun innovaatioryhmä-hankkeet rahoitetaan siirtymäkaudella elvytysvaroista, joten toiminta kohdennetaan silloin elvytykseen liittyviin tavoitteisiin.

Keskustelu/ kysymyksiä:

- Elvytyskokonaisuus on laaja ja haastava. Milloin maaseuturahaston elvytysuunnitelman pitäisi olla valmis? Ensimmäinen versio laajasta elvytysuunnitelmasta on valmistunut. Olisi tärkeää, että myös sieltä rahoitettaisiin mahdollisimman paljon toimia maaseudulla.
- Kuinka suuri yritys- ja hanketukien keskimääräinen vuosittainen rahoitus on ollut kuluvalle ohjelmakaudella?
- Mikä on kuntarahan toteutunut rahoitusosuus nykyisellä ohjelmakaudella? Miten kuntarahasitoumukset lasketaan siirtymäkauden varoille ja elvytysvaroille?
- Onko EU:sta tullut jo asetuksia elvytysvarojen käytöstä?
- Miksi Leader-ryhmille ei kohdenneta elvytysvaroja? Miten siirtymäkauden varat on tarkoitus jakaa ELY-keskusten ja Leader-ryhmien välillä?
- Voidaanko elvytysvaroja ja siirtymäkauden varoja sitoa vielä vuoden 2022 jälkeen? Jos varoja jää sitomatta, voidaanko ne siirtää CAP-suunnitelmaan 2023-27?

Vastauksia:

- Koko elvytyspaketti on tarkoitus koordinoita kokonaisuutena, jotta päällekkäisyyksiä ei syntyisi. MMM:llä on edustaja kaikissa relevanteissa elvytyspakettia valmistelemissa työryhmissä, minkä kautta MMM:n hallinnonalan tarpeet tuodaan esiin. Maaseuturahaston elvytysrahoitus notifioidaan maaseudun kehittämisohjelman muutoksena. Elvytysvarojen käyttöön liittyy tiettyjä vaatimuksia ja prosentiosuuksia varojen kohdentamisesta. Maaseuturahaston elvytysvarojen käytön suunnittelu on tehty siten, että nämä vaatimukset täyttyvät. Varoja ei kannata jakaa liian moniin pieniin osiin, koska elvytysvaroja on seurattava erillään muusta maaseutuohjelmasta ja käytettävissä on vain 210 miljoonaa euroa. Sen vuoksi varoja ei kannata jakaa 54 Leader-ryhmälle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei Leaderin puitteissa tehtäisi elvyttäviä toimia. Siirtymäkauden varat ja elvytysvarat ovat käytössä vain siirtymäkauden aikana. Niitä ei voi siirtää CAP-suunnitelmaan. Yritys- ja hanketukien varojen määrä on kahtena viime vuonna ollut 64 ja 74 MEUR. Kuntarahan toteuma on tällä hetkellä 3,94 % ELY-keskuksille jaettujen varojen määrästä, eli tavoite (3,14 %) on hieman ylittynyt. Leaderissa 20 % kuntaraha on muun rahoituksen ehto. Kuntarahoitus on tarkoitus pitää samalla tasolla myös tulevalla kaudella. Tämän hetkisen tiedon mukaan Leader-ryhmien valtaosalla kuntarahaneuvottelut tulevalle kaudelle on pääosin sujuneet hyvin, mutta joillain alueilla kuntarahan saanti on rajoittanut ryhmän hakemien siirtymäkauden varojen määrää. Elvytysvaroihin ei tule kuntarahaosuutta. Elvytysvaroihin liittyviä EU-asetuksia ei vielä ole, vaan ohjelmanmuutosta valmistellaan tältä osin ennakoivasti.

5. Alustava keskustelu CAP-suunnitelman rahoituksesta

Martti Patjas/ MMM esitteli luonnoksen rahoituskauden 2021-27 kehysten eri osista sekä CAP-suunnitelman rahoituksesta ja sen painotuksista ja niiden vaihteluväleistä. Näyttää siltä, että ekojärjestelmä on tulossa pakolliseksi (vähintään 20 %) I-pilarin tukiin, mutta mikäli II-pilarissa on vahvasti panostettu ympäristö- ja ilmastotoimiin, voi osuus olla tätä pienempi. Vasta sen jälkeen kuin I-pilarin vihreän arkkitehtuurin reunaehdot ja II-pilarin ympäristö- ja ilmastotoimiin kohdennettavien varojen vähimmäisprosentista on päätetty, voidaan laatia eri toimenpiteiden lopullinen rahoitustaulukko. Koska EU:n rahoitus on etupainotteinen, pienenee CAP-suunnitelmaan jäävä osuus vuositasolla jonkin verran.

Virva Terho/ MMM kertoi, että siirtymäkausi mahdollistaa ohjelman toimeenpanon ilman keskeytystä. Budjettiriihessä päätetään siirtymäkauden rahoituksen ja CAP-suunnitelman kansallinen rahoitusosuus. Siirtymäkauden ja elvytysvarojen yhteenlasketun osuuden pitää pysyä kohtuullisella tasolla, jotta varat saadaan lyhyessä ajassa käytettyä tehokkaasti. Tämänhetkisen suunnitelman mukaan alueellisen maaseudun kehittämisen varat, tekninen apu mukaan lukien kasvavat tulevalla kaudella noin 7 % nykyiseen ohjelmakauteen verrattuna. Tässä vaiheessa ei oteta kantaa siihen, miten varat jakautuvat ELY-keskusten ja Leader-ryhmien välillä. Leaderin minimiosuus on joka tapauksessa 5 % II-pilarin varoista sekä siirtymäkaudella että CAP-suunnitelmassa 2023-27. Esitys varojen jaosta viedään seuraavaksi strategiaryhmän kokoukseen 25.11.2020.

6. CAP-suunnitelman kokonaisuus alueellisen ja paikallisen kehittämisen osalta, suunnitelmien ja strategioiden aikataulu, katsaus toimenpiteiden kokonaisuuksiin, painotukset

Sanna Sihvola kertoi, että CAP-suunnitelma ei ole vielä kokonaisuudessaan valmis, koska EU-aikataulut ovat edelleen siirtyneet, ja myös lausuntokierros siirtyy ainakin keväälle 2021. Tarkka aikataulu ei ole edelleenkään tiedossa. Älykkäät maaseudut –aluekierros, jonka piti olla jo keväällä 2020, pidettiin vasta syksyllä ja virtuaalisena. CAP-suunnitelman valmisteluajataulun siirtymisen johdosta myös ELY-keskusten alueellisten suunnitelmien ja Leader-ryhmien paikallisten strategioiden ensimmäisen vaiheen hakukierroksen aikataulua tullaan siirtämään. MMM lähettää asiasta virallisen kirjeen. Leader-ryhmien hakuajataulu siirtyy todennäköisesti huhtikuun 2021 loppuun ja ELY-keskusten alueellisten suunnitelmien valmistelu toukokuun 2021 loppuun.

Juuso Kalliokoski kertoi yritystukien kokonaisuudesta. Tukimuotoina säilyvät investointituki ja perustamistuki. ELY-keskuksille ja Leader-ryhmille suunnitellaan omia tukivälineitä. Tukitasot ja muut edellytykset täsmeytyvät kun EU-lainsäädäntö ja valtiontukisäännöt on hyväksytty.

Marianne Selkänaho kertoi, että kehittämishankkeiden valmistelua voidaan jatkaa sen jälkeen kun EU-asetukset valmistuvat. Kehittämishankkeissa Älykkäät kylät on uusi kokonaisuus.

Laura Jänis kertoi Leader-valmistelusta. Leader-ryhmät ovat valmistelleet hakemustaan varten alueillaan dynaamista verkostanalyysia ja ryhmät ovat saaneet valmisteluun koulutusta. Dynaamisen verkostanalyysin tavoitteena on kartoittaa Leader-ryhmien verkostoja ja niiden kehittämistarpeita, mikä puolestaan tukee paikallista kehittämistä. Niille ryhmille, jotka ovat muuttamassa toiminta-alueitaan on ollut tarjolla muutostukea ja koulutusta. Ensimmäisen vaiheen hakuajataulua ja sen ohjeistusta täsmennetään lähiaikoina.

7. Muut asiat:

a) Tilannekatsaus valtiontukisäädösten uudistamisesta

Juuso Kalliokoski kertoi, että uudet valtiontukisäännöt tulevat voimaan vasta vuonna 2023. Tämä vaikuttaa myös CAP-suunnitelman toimenpiteiden valmisteluun, sillä CAP-suunnitelmassa sovelletaan uusia valtiontukisääntöjä. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen (ABER) soveltaminen jatkuu siirtymäkaudella. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (GBER) soveltamisaikaa on jatkettu 31.12.2023 asti. Samoin yleisen de minimis –asetuksen soveltamisaikaa on pidennetty vuoden 2023 loppuun. De minimis –tuen käyttö ei edellytä ilmoitusta komissiolle.

b) CAP-valmistelun ajankohtais-webinaari 18.11.2020

Puheenjohtaja kertoi, että 18.11. pidetään kaikille avoin webinaari, jossa kerrotaan tulevan kauden valmistelun tilanteesta. Lisätietoa ja ilmoittautumislinkki löytyy MMM:n nettisivuilta: <https://mmm.fi/cap27/ajankohtaista/>

c) Yritys- ja hankerahoituksen varojen jakokriteereiden uudistaminen

Sanna Sihvola/ MMM kertoi varojen jakokriteereiden uudistamisesta tulevalle rahoituskaudelle. MMM on teettänyt LUKE:lla selvityksen siitä, miten nykyisen kauden varojen jako on kohdentunut eri alueille suhteessa maaseutuohjelman tavoitteisiin maaseutualueiden kehittämisestä ja eri alueiden välisten kehityserojen tasaamisesta. Selvityksen mukaan nykyisellä kaudella varat ovat osin kohdentuneet toisin kuin ohjelman tavoitteet edellyttäisivät, ts. erityisesti sellaisille alueille, joissa tilanne on muutenkin hyvä. Jakokriteerien uudistamisen tavoitteena on muuttaa tätä tilannetta paremmin ohjelman perustavoitteiden mukaiseksi. LUKE

on kehittänyt laskentamallin, joka ottaa alueluokituksen lisäksi huomioon erilaisia alueellisen kehityksen kriteereitä. Tämän lisäksi maa- ja metsätalousministeri on linjannut, että tulevassa varojen jaossa painotetaan edelleen harvaan asutun ja ydinmaaseudun alueita. Seuraavassa vaiheessa on tarkoitus laatia muutama vaihtoehto siitä, miten varat kohdennettaisiin alueille. Suuria muutoksia ei ole tarkoitus tehdä kerralla, vaan myös varojen aikaisempi määrä kullakin alueella tullaan ottamaan laskentamalleja kehitettäessä huomioon.

Keskustelussa nostettiin esille, että maatalousvaltaisille alueille tyypilliset ruokajärjestelmään liittyvät tunnusluvut pitäisi ottaa kriteereissä paremmin huomioon. Näitä olisivat esim. tukea hakevat tilat, yritysanta, yritysten kokoluokka ja toteutuneet investoinnit.

8.Seuraavat kokoukset:

Seuraava kokous pidetään tiistaina 15.12. klo 13-16. Kokouksen sisältönä on CAP27-valmistelun tilannekatsaus, ml. strategiaryhmän esitys rahoituksen jakautumisesta.

9.Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:30.